

Вакуленко Віталій Леонідович

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Vakulenko Vitalii

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Management

National University of Life and Environment Sciences of Ukraine

ORCID: 0000-0001-7019-1832

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В
УМОВАХ РИЗИКІВ
METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF ACCOUNTING FOR
FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES IN THE FACE
OF RISKS**

***Анотація.** Вступ. Сучасний світ характеризується нестабільністю на міжнародних фінансових та товарних ринках, що створює додаткові ризики для зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Ризики коливання валютних курсів, політичні зміни, торговельні санкції вимагають від поточної адаптації методичних засад бухгалтерського обліку підприємств для швидкого реагування на зміну зовнішньоекономічних умов.*

***Мета.** Метою даного дослідження є визначення принципів, підходів та рекомендацій, які регламентують організацію, ведення та контроль*

бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що стикаються з ризиками.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення щодо бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств; 2) праці вітчизняних науковців, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині методичних засад бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Основними методами дослідження є аналіз і синтез, дедуктивний та індуктивний методи, логічні методи, а також схематичний і табличний методи для візуалізації результатів дослідження.

Результати. У статті розглянуто існуючі методичні аспекти бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, удосконалено та наведено їх авторські визначення. Встановлено, що для формування ефективного обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств необхідно використовувати чітко структурований методичний підхід, який охоплює основні етапи здійснення міжнародних операцій. З'ясовано, що для інтеграції у світову економіку передбачається широке застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Ці обставини, в свою чергу, зобов'язують використовувати облікові політики та оцінки, методики і процедури, які враховують світові вимоги до відображення в обліку валютних операцій, запасів, оцінки імпорتنих та експортних операцій, переоцінки фінансових інструментів, інших активів. Представлене методичне забезпечення обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств сприятиме достовірному та відповідному обліку іноземної валюти, нарахованих і сплачених митних платежів, переоцінки активів, дозволить аналізувати та мінімізувати ризики, пов'язані з коливаннями валютних курсів, посилить контроль за фінансовою звітністю, сприятиме підвищенню ефективності та стабільності зовнішньоекономічної діяльності.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на удосконаленні методичних засад бухгалтерського обліку ЗЕД відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), вивченні розвитку методів валютного обліку шляхом удосконалення механізмів обліку курсових різниць, що надасть змогу покращити методiku та організацію бухгалтерського обліку підприємств.

Ключові слова: *зовнішньоекономічна діяльність, облікова політика, експортно-імпортні операції, облік розрахунків, оцінка, переоцінка, валюта, документування.*

Summary. *Introduction. The modern world is characterized by instability in the international financial and commodity markets, which creates additional risks for the foreign economic activity of enterprises. Risks of currency fluctuations, political changes, and trade sanctions require the current adaptation of the methodological principles of enterprise accounting to respond quickly to changes in foreign economic conditions.*

Purpose. The purpose of this study is to determine the principles, approaches and recommendations that regulate the organization, maintenance and control of accounting for foreign economic activity of enterprises facing risks.

Materials and methods. The materials of the study are: 1) regulatory and legal support for accounting of foreign economic activity of enterprises; 2) works of domestic scientists conducting their scientific and practical research in the field of methodological principles of accounting of foreign economic activity of enterprises.

The main research methods used are analysis and synthesis, deductive and inductive methods, logical methods, as well as schematic and tabular methods for visualizing the research results.

Results. The article considers the existing methodological aspects of accounting for foreign economic activity of an enterprise, improves and provides the author's own definitions. It is determined that in order to form an effective accounting of foreign economic activity of enterprises, it is necessary to use a clearly structured methodological approach that covers the main stages of international transactions. It is found that integration into the world economy requires widespread use of International Financial Reporting Standards (IFRS). These circumstances, in turn, require the use of accounting policies and estimates, methods and procedures that take into account the global requirements for accounting for foreign exchange transactions, inventories, valuation of import and export transactions, revaluation of financial instruments, and other assets. The presented methodological support for accounting of foreign economic activity of enterprises will facilitate reliable and appropriate accounting of foreign currency, accrued and paid customs duties, revaluation of assets, will allow analyzing and minimizing risks associated with fluctuations in exchange rates, strengthen control over financial statements, and will contribute to increasing the efficiency and stability of foreign economic activity.

Discussion. In further research, it is proposed to focus on improving the methodological foundations of foreign economic activity accounting in accordance with international financial reporting standards (IFRS), studying the development of currency accounting methods by improving the mechanisms of exchange rate differences accounting, which will improve the methodology and organization of accounting of enterprises.

Key words: foreign economic activity, accounting policy, export-import operations, accounting for settlements, valuation, revaluation, currency, documentation.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та постійних змін на

світових ринках підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, стикаються з низкою викликів. Це пов'язано з ризиками, які потребують поглибленої методологічної розробки та адаптації облікових систем з метою мінімізації негативного впливу на фінансову стійкість підприємств. Методичні засади бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств мають вирішальне значення для забезпечення достовірності, прозорості та ефективності фінансової звітності в міжнародній торгівлі. Попри досягнуті на сьогодні успіхи, залишається низка невирішених питань, пов'язаних із запровадженням міжнародних стандартів, валютними ризиками, митними витратами, податковими зобов'язаннями та необхідністю автоматизації облікових процедур.

Для подолання цих проблем необхідно зосередити увагу на інтеграції національних стандартів з міжнародними, розробці чітких методик обліку валютних операцій, удосконаленні автоматизованих систем та забезпеченні бухгалтерів, які здійснюють зовнішньоекономічні операції, спеціальними знаннями та ресурсами. Тільки комплексний підхід до розвитку бухгалтерського обліку в цій сфері може допомогти зменшити ризики та забезпечити ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю компанії в умовах глобальних змін та економічної нестабільності. Принципи, інструкції та організаційні рекомендації системи бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій можуть бути використані для вирішення облікових завдань, характерних для зовнішньоекономічної діяльності.

Таким чином, в умовах, коли зовнішньоекономічні ризики постійно зростають через глобалізацію та політичні й економічні зміни, для компаній, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, вкрай важливо мати ефективно розроблені методи бухгалтерського обліку. Це допомагає зменшити вплив ризиків на фінансові результати, забезпечити коректне

відображення операцій, підвищити прозорість і довіру та адаптуватися до швидкозмінного міжнародного бізнес-середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливу роль у висвітленні методів бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств та застосування методичних прийомів відіграють дослідження науковців таких як В. В. Фесенко [1], А. Б. Івахів [2, с. 382], І. В. Жиглей, Д. С. Осіпчук [3, с. 148], Л. В. Коваль [4, с. 175], Н. В. Оляднічук, О. Д. Підлубна [5, с. 48], В. Ю. Гордополов [6], Т. Калінеску, К. Мартиненко [7, с. 28], О.К. Єлісєєва, А.Г. Байєр [8, с. 42], К. Болдовська, Я. Ткаль, М. Гузь [9].

Разом з цим, питання методологічних засад бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств на засадах визначення рекомендацій, які регламентують організацію, ведення та контроль бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств потребують подальшого розгляду.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення принципів, підходів і рекомендацій, які регламентують організацію, ведення та контроль бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з ключових цілей вітчизняного бізнесу є вихід на міжнародні ринки. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) компанії включає широкий спектр операцій, від імпорту та експорту товарів і послуг до фінансових операцій з іноземними контрагентами. Кожна з цих операцій має свої специфічні особливості та вимагає розробки та застосування чіткого методологічного підходу до обліку, особливо в умовах ризиків, пов'язаних з коливаннями валютних курсів, митними та податковими зобов'язаннями та валютним контролем.

Роль бухгалтерського обліку в управлінні зовнішньоекономічною

діяльністю (ЗЕД) обумовлена кількома факторами (рис. 1).

Рис. 1. Фактори впливу на бухгалтерський облік в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю

Джерело: авторська розробка

Бухгалтерський облік є основою для підготовки фінансової звітності компанії та інструментом для внутрішніх і зовнішніх аудиторій, особливо інвесторів, кредиторів, митних органів та інших зацікавлених сторін. Бухгалтерський облік є основним джерелом інформації для складання фінансової звітності та використовується для аналізу ефективності зовнішньоекономічної діяльності компанії, а також для звітування перед державними органами, інвесторами, кредиторами та митними органами. Оскільки багато зовнішньоекономічних операцій пов'язані з іноземною валютою, бухгалтерія повинна управляти валютними ризиками, що виникають внаслідок коливань валютних курсів. Підприємства повинні мати чітко визначену облікову політику щодо курсів обміну валют та курсових різниць для мінімізації негативних наслідків таких коливань.

Для компаній, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю,

важливо мати чітку систему обліку імпорتنих та експортних операцій. Облік цих операцій включає в себе облік транспортних витрат, страхування та митних платежів. Оскільки компанії, які використовують ЗЕД, часто працюють у різних юрисдикціях, бухгалтерський облік відіграє важливу роль у дотриманні міжнародних податкових угод та угод про уникнення подвійного оподаткування. Це дозволяє уникнути подвійного оподаткування операцій між країнами і, таким чином, мінімізувати податки. Бухгалтерський облік допомагає оцінити ефективність зовнішньоекономічної діяльності, на основі якої компанії можуть коригувати свої стратегії.

Методологічні засади бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах ризику» є безумовними і враховують кілька важливих факторів, які також впливають на ефективність бізнесу в сучасних економічних і політичних умовах [10, с. 68].

Методологічні засади бухгалтерського обліку - це сукупність основоположних принципів, підходів, правил і рекомендацій, які регулюють організацію та ведення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності. У контексті зовнішньоекономічної діяльності компанії методологічні принципи визначають, як правильно обліковувати міжнародні операції, які методи бухгалтерського обліку слід використовувати для коректного відображення операцій з іноземною валютою, митними зборами та податками, а також яких стандартів і процедур необхідно дотримуватися для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності.

На думку Л.В. Коваль [11, с. 175], методичні елементи включають розкриття інформації про первісну оцінку товарів та одиниць обліку, процедури переоцінки, облік запасів, визнання та оцінку іноземної валюти та процедури формування вартості експортної продукції.

Актуальність методологічних підходів до організації

бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства зростає в умовах глобалізації та швидкої зміни міжнародних економічних відносин, а також на тлі економічних і політичних криз, що впливають на діяльність підприємств. Актуальність цих підходів посилюється необхідністю забезпечити високу точність фінансової звітності, мінімізувати ризики, пов'язані з обмінним курсом, та забезпечити відповідність міжнародним стандартам. Методологічні підходи до бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємства включають систему принципів, методів і процедур, які допомагають організувати ефективне облікове відображення міжнародних операцій з урахуванням специфіки таких операцій, міжнародних стандартів та національних вимог. Основні методологічні підходи до організації бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства проілюстровано на рис. 2.

Рис. 2. Методичні підходи до організації бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [8, с. 42; 10, с. 68]

В умовах нестабільного політичного та економічного середовища і зростаючої глобалізації потреба в точному та ефективному веденні бухгалтерського обліку стала важливим фактором підтримки фінансової стабільності та конкурентоспроможності компаній. Методи обліку зовнішньоекономічної діяльності компанії включають наступні (табл. 1).

Таблиця 1

Методи бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Методи	Характерні особливості
Метод первісної оцінки	Оцінка товарів і послуг У бухгалтерському обліку зовнішньоекономічної діяльності первісна оцінка товарів і послуг, що імпортуються або експортуються, здійснюється в момент їх придбання або виробництва, включаючи транспортні витрати, страхові премії та митні збори.
	Оцінка іноземної валюти Операції з іноземною валютою оцінюються за обмінним курсом на дату операції або домовленості.
Метод нарахування	Вимірювання витрат і доходів. Відповідно до цього методу, витрати і доходи визнаються в міру їх виникнення, незалежно від того, чи були здійснені фактичні платежі, чи ні. Це важливо для обліку імпортих та екпортих операцій, де нарахування здійснюються до фактичного переказу коштів.
	Коригування вартості експортованих товарів. Витрати на виробництво і транспортування товарів, а також митні збори визнаються в момент виникнення зобов'язань.
Метод курсових різниць	Операції в іноземній валюті потребують коригування на курсові різниці.
	Компанії беруть вибірку курсів валют НБУ або комерційних банків і коригують свої рахунки відповідно до змін валютних курсів.
Метод переоцінки активів	Товарно-матеріальні запаси. Переоцінка запасів включає оцінку вартості запасів на основі змін валютних курсів, тарифних ставок і транспортних зборів.
	Основні засоби та нематеріальні активи, що використовуються у зовнішньоекономічній діяльності, переоцінюються у разі зміни умов, що впливають на їхню вартість, наприклад, зміни валютних курсів або інфляції.
Метод розподілу витрат	У зовнішньоекономічній діяльності витрати можуть бути розподілені між експортними та імпортними операціями.
	Витрати розподіляються між додатковими бізнес-одинацями на пропорційній основі, щоб витрати на зовнішньоекономічну діяльність були точно відображені.
Метод розрахунку витрат	Розрахунок імпортих та екпортих витрат. Цей метод використовується для детального розрахунку витрат, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю, і включає всі елементи собівартості товарів, що відправляються за кордон або отримуються з-за кордону.
	Використовується для визначення вартості імпортованих та експортованих товарів, включаючи закупівельні, транспортні та митні збори.
Метод документообігу	Для забезпечення точності та прозорості бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю, встановлюються чіткі процедури документообігу. Це включає реєстрацію всіх операцій, контрактів, митних декларацій, платіжних документів та інших супровідних документів.
	Документація повинна забезпечувати законність операцій та підтверджувати точність фінансової звітності.
Метод узагальнення та аналізу	Аналіз курсових різниць Підприємства повинні регулярно аналізувати вплив коливань валютних курсів на свої фінансові показники, зокрема на дебіторську та кредиторську заборгованість.
	Аналіз витрат. Оскільки зовнішньоекономічна діяльність пов'язана з великою кількістю різних витрат, їх облік та аналіз є важливим для прийняття правильних управлінських рішень.
Метод спеціального обліку для	Різні види зовнішньоекономічних операцій (експорт, імпорт та послуги) мають свої особливості в обліку. Наприклад, для імпортих операцій важливо відстежувати митні збори, акції та ПДВ, тоді як для екпортих операцій

кожної операції	важливо зменшувати знижки, валютні та курсові коригування.
-----------------	--

Джерело: сформовано автором на основі [11, с. 175]

Облік платежів у міжнародній торгівлі є важливим елементом забезпечення фінансової стабільності та прозорості бізнес-процесів між країнами. Сучасні глобалізаційні процеси значно розширили бізнес-можливості компаній, дозволивши їм виходити на нові ринки та встановлювати міжнародні партнерські відносини. Однак разом з цими можливостями з'являються нові виклики щодо управління фінансовими операціями, обліку розрахунків та дотримання національних регуляторних вимог. Ефективний облік розрахунків у міжнародній торгівлі вимагає використання різноманітних методів та підходів для точного відображення фінансових операцій, мінімізації ризиків та забезпечення дотримання податкового та митного законодавства. Серед таких методів - використання мультивалютного обліку, застосування систем трансфертного ціноутворення та дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності [12, с. 76].

Розглянувши праці науковців та провівши власні дослідження визначимо основні методичні засади бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств (рис. 3).

Методологічний підхід до формування бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності компанії включає низку заходів, які дозволяють точно відображати міжнародні операції, забезпечувати контроль за валютними операціями, використовувати митні витрати та формувати дані. Це забезпечує прозорість фінансової звітності та знижує ризики, пов'язані з міжнародними фінансовими потоками та коливаннями валютних курсів.

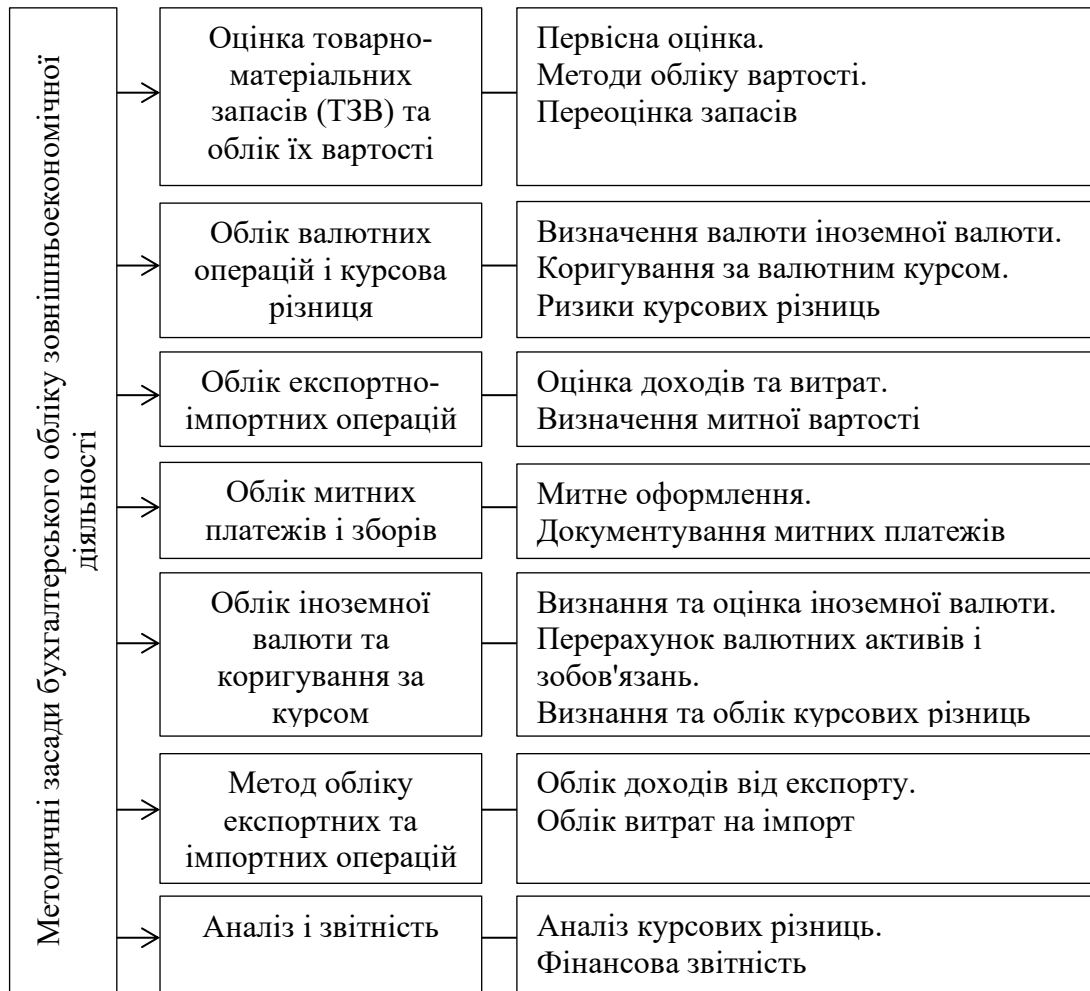

Рис. 3. Методичні засади бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Джерело: авторська розробка

Розрахункова документація та методи бухгалтерського обліку в міжнародній торгівлі є основним компонентом бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності компанії і тому не можуть точно відображати фінансові операції та забезпечувати належну звітність і контроль розрахунків між торговельними партнерами, які працюють у різних країнах. Враховуючи складність валютних, митних та податкових аспектів міжнародної торгівлі, було розроблено чітку документацію та методи обліку, які відповідають міжнародним стандартам та національним вимогам. У наступному розділі детально описано основні методи

документування та обліку платежів у міжнародній торгівлі (рис. 4).

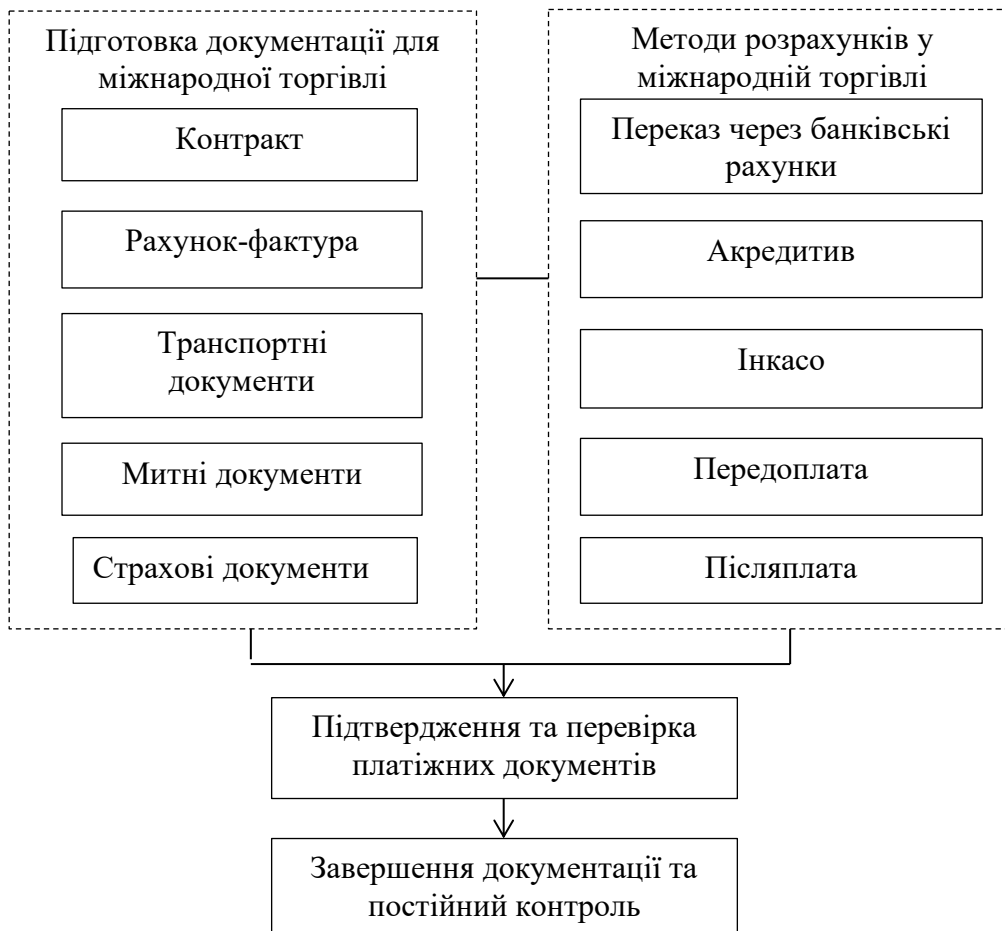

Рис. 4. Документування розрахунків у міжнародній торгівлі

Джерело: сформовано автором на основі [12, с. 76]

Процес документування платежів у міжнародній торгівлі має фундаментальне значення для належного виконання договірних зобов'язань, зниження фінансових і юридичних ризиків та дотримання митних і податкових правил. Точна і своєчасна підготовка всієї необхідної документації, від контрактів і рахунків-фактур до транспортної та митної документації, створює основу для ефективних міжнародних фінансових операцій і мінімізує ризики для обох сторін угоди.

Такі способи оплати, як акредитиви, інкасо, передоплата та відстрочка платежу, є гнучкими до різних економічних ситуацій і забезпечують безпеку платіжних операцій. Крім того, використання міжнародних стандартів і правил (наприклад, ІНКОТЕРМС) забезпечує

прозорість і послідовність у міжнародних відносинах.

Таким чином, ефективне документування платежів є передумовою безпечної та успішної міжнародної торгівлі, гарантує виконання контрактів та підтримує репутацію і фінансову стабільність компаній.

Вирішення проблеми методологічних засад бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств потребує, серед іншого, комплексного підходу та застосування різних стратегій, спрямованих на підвищення точності, прозорості та ефективності обліку:

- Інтеграція національних та міжнародних стандартів (МСФЗ) (адаптація до міжнародних стандартів, Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), поетапна інтеграція, підвищення кваліфікації бухгалтерів);
- використання сучасних технологій для автоматизації обліку (впровадження ERP-систем, автоматизація валютних операцій, інтеграція з митними та банківськими системами);
- розробка чітких методів обліку валютних ризиків (впровадження практичного хеджування, методів обліку курсових різниць);
- покращення обліку витрат на митне оформлення та сплату податків (кращий розрахунок вартості товарів, стандартизація митних декларацій);
- розробка адаптованого підходу до митного та валютного регулювання (єдині стандарти валютних операцій, оновлена законодавча база);
- підвищення кваліфікації бухгалтерів і фахівців з ЗЕД (постійне навчання і сертифікація, інформаційна підтримка);
- модернізація внутрішніх облікових систем;
- розробка спеціалізованих рекомендацій для зовнішньоекономічної діяльності в умовах криз.

Перспективи розвитку методологічних питань обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств визначаються

глобалізацією, змінами в правовій та економічній сфері, впровадженням новітніх технологій. Для компаній важливо забезпечити відповідність міжнародним стандартам та адаптувати свій облік до нових економічних і політичних умов. Застосування сучасних методів обліку, автоматизація процесів, управління валютними та кредитними ризиками, посилення контролю за фінансовою звітністю сприяють підвищенню ефективності та стабільності зовнішньоекономічної діяльності.

Ключовими елементами є автоматизація та інтеграція бухгалтерських процедур, управління валютними ризиками, митний та податковий облік. Для підвищення ефективності необхідно впроваджувати сучасні обліково-аналітичні методи для зменшення ризиків та підвищення підприємницької стабільності.

Методичні засади обліку зовнішньоекономічної діяльності компанії мають вирішальне значення для забезпечення достовірності, прозорості та ефективності фінансової звітності в міжнародній торгівлі. Попри досягнуті успіхи, залишається низка невирішених питань, пов'язаних із запровадженням міжнародних стандартів, валютними ризиками, митними витратами, податковими зобов'язаннями та необхідністю автоматизації облікових процедур. Для подолання цих проблем необхідно зосередитися на інтеграції національних та міжнародних стандартів, розробці чітких методів обліку валютних операцій, вдосконаленні автоматизованих систем та наданні експертних знань і ресурсів бухгалтерам, які беруть участь у зовнішньоекономічних операціях. Лише комплексний підхід до розвитку бухгалтерського обліку в цій сфері допоможе зменшити ризики та забезпечити ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю компанії в умовах глобальних змін та економічної нестабільності.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, в умовах змін у світовій економіці, ризиків, пов'язаних з тарифами та оподаткуванням, коливаннями валютних курсів, бухгалтерський облік є важливим

інструментом для забезпечення стабільності та успішності зовнішньоекономічної діяльності. Методи бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності компанії необхідні для забезпечення точності фінансової звітності та реагування на зміни в міжнародній торгівлі. Вони сприяють правильному обліку іноземної валюти, сплаті митних платежів та переоцінці активів, а також дозволяють аналізувати та мінімізувати ризики, пов'язані з коливаннями валютних курсів.

В умовах глобалізації та складних економічних процесів облік зовнішньої діяльності став особливо важливим для компаній для досягнення економічної ефективності. Підприємства стикаються з основними ризиками, такими як коливання валютних курсів, тарифи, податкові зобов'язання та зміни в міжнародній торгівлі. Тому, застосування чіткого методичного підходу через регламентовані дії облікового персоналу може зменшити ці ризики та забезпечити достовірний та/або відповідний облік усіх операцій.

Перспективами подальших досліджень є удосконалення методичних засад бухгалтерського обліку ЗЕД відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та національних законодавчих змін, вивчення розвитку методів валютного обліку шляхом удосконалення механізмів обліку курсових різниць.

Література

1. Фесенко В.В. Управління ризиками та аудит трансфертних цін: ключові аспекти для міжнародних груп. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-70>.
2. Івахів А. Б. Імплементация бухгалтерського обліку експортноімпортних операцій підприємств України. *Наукові перспективи*. 2024. № 6(48). С. 382-393. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)).
3. Жиглей І. В., Осіпчук Д. С. Експорт товарів і послуг: спільні та

відмінні риси обліку й оподаткування. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. №4(90). С. 148–154. [https://doi.org/10.26642/jen-2019-4\(90\)-148-154](https://doi.org/10.26642/jen-2019-4(90)-148-154).

4. Коваль Л. В. Формування системи обліку окремих видів діяльності на рівні підприємства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 4. С. 175–185. URL: <http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/27807.pdf> (дата звернення: 11.12.2024).

5. Оляднічук Н. В., Підлубна О. Д. Облік експортно-імпортних операцій. *Облік і фінанси*. 2017. № 1. С. 48–56. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Oif_apk_2017_1_8.pdf (дата звернення: 11.12.2024).

6. Гордополов В. Ю. Комплексна модель трансформації теоретико-методологічних положень бухгалтерського обліку в забезпеченні управління зовнішньоекономічною діяльністю. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/50.pdf (дата звернення: 11.12.2024).

7. Калінеску Т., Мартиненко К. Удосконалення обліково-контрольного забезпечення експортно-імпортних операцій підприємств. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. № 1. С.28-37. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-28-37>.

8. Єлісеєва О.К., Байєр А.Г. Аналіз та облік експортно-імпортних операцій виробничо-торговельного підприємства. *Управління змінами та інновації*. 2021. № 1. С. 42-47. <https://doi.org/10.32782/СМІ/2021-1-8>.

9. Болдовська К., Ткаль Я., Гузь М. Особливості нарахування та обліку податку на додану вартість за експортними та імпортними

операціями суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-5>.

10. Нестеренко О. О., Кононов І. І. Особливості облікової політики експортно-імпортних операцій. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* (22 травня 2020 р.). Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С. 68-70. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42366/1/%D0%9D%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення: 11.12.2024).

11. Коваль Л.В. Формування системи обліку окремих видів діяльності на рівні підприємства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 4. С. 175-185. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-4-12.

12. Красніков Д. О. Методика документування та обліку розрахунків у міжнародній торгівлі. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 3(20). С.76-84. DOI: 10.30857/2786-5398.2024.3.8.

References

1. Fesenko V.V. (2024). Upravlinnia ryzykamy ta audyt transfertnykh tsin: kliuchovi aspekty dlia mizhnarodnykh hrup [Risk management and transfer pricing audit: key aspects for international groups]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-70> [in Ukrainian].

2. Ivakhiv A. B. (2024). Implementatsiia bukhhalterskoho obliku eksportnoimportnykh operatsii pidpriemstv Ukrainy [Implementation of accounting for export-import operations of Ukrainian enterprises]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, no. 6(48), pp. 382-393. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)) [in Ukrainian].

3. Zhyhlei I. V., Osipchuk D. S. (2020). Eksport tovariv i posluh: spilni ta

vidminni rysy obliku y opodatkuvannia [Export of goods and services: common and distinctive features of accounting and taxation]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Economics, management and administration*, no. 4(90), pp. 148–154. [https://doi.org/10.26642/jen-2019-4\(90\)-148-154](https://doi.org/10.26642/jen-2019-4(90)-148-154) [in Ukrainian].

4. Koval L. V. (2020). Formuvannia systemy obliku okremykh vydiv diialnosti na rivni pidpriemstva [Formation of an accounting system for certain types of activities at the enterprise level]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky - Economics, finance, management: topical issues of science and practice*, no. 4, pp. 175–185. Available at: <http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/27807.pdf> [in Ukrainian].

5. Oliadnichuk N. V., Pidlubna O. D. (2017). Oblik eksportno-importnykh operatsii [Accounting for export and import operations]. *Oblik i finansy – Accounting and finance*, no. 1, pp. 48–56. Available at: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Oif_apk_2017_1_8.pdf [in Ukrainian].

6. Hordopolov V. Yu. (2018). Kompleksna model transformatsii teoretyko-metodolohichnykh polozhen bukhhalterskoho obliku v zabezpechenni upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu diialnistiu [A comprehensive model of transformation of theoretical and methodological provisions of accounting in ensuring the management of foreign economic activity]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 4. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/50.pdf [in Ukrainian].

7. Kalinesku T., Martynenko K. (2024). Udoskonalennia oblikovo-kontrolnoho zabezpechennia eksportno-importnykh operatsii pidpriemstv [Improvement of accounting and control support of export-import operations of enterprises]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National*

University, no. 1, pp. 28-37. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-28-37> [in Ukrainian].

8. Yelisieieva O.K., Baiier A.H. (2021). Analiz ta oblik eksportno-importnykh operatsii vyrobnycho-torhovelnoho pidpriemstva [Analysis and accounting of export-import operations of a manufacturing and trading enterprise]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii – Change management and innovation*, no. 1, pp. 42-47. <https://doi.org/10.32782/CMI/2021-1-8> [in Ukrainian].

9. Boldovska K., Tkal Ya., Huz M. (2022). Osoblyvosti narakhuvannia ta obliku podatku na dodanu vartist za eksportnymy ta importnymy operatsiiamy subiektiv hospodariuvannia [Peculiarities of calculation and accounting of value added tax on export and import operations of business entities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-5> [in Ukrainian].

10. Nesterenko O. O., Kononov I. I. (2020). Osoblyvosti oblikovoi polityky eksportno-importnykh operatsii [Features of the accounting policy of export-import operations]. *Stan i perspektyvy rozvytku oblikovo-informatsiinoi systemy v Ukraini - State and prospects of development of the accounting and information system in Ukraine: materialy VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 22 travnia 2020 r. Tom 1. Ternopil: TNEU*, pp. 68-70. Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42366/1/%D0%9D%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf> [in Ukrainian].

11. Koval L.V. (2020). Formuvannia systemy obliku okremykh vydiv diialnosti na rivni pidpriemstva [Formation of an accounting system for certain types of activities at the enterprise level]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practice*, no. 4, pp. 175-185. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-4-12 [in Ukrainian].

12. Krasnikov D. O. (2024). Metodyka dokumentuvannia ta obliku rozrakhunkiv u mizhnarodnii torhivli [Methods of documenting and accounting for settlements in international trade]. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen – Journal of Strategic Economic Studies*, no. 3(20), pp. 76-84. DOI: 10.30857/2786-5398.2024.3.8 [in Ukrainian].